

Uppföljningsbeslut

**efter kvalitetsgranskning av kommuners uppsökande
verksamhet för komvux på grundläggande nivå i
Kunskapsförbundet Väst**

Inledning

Skolinspektionen har med stöd av 26 kap. 19–20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning av kommunalförbundet Kunskapsförbundet Väst avseende kvaliteten i den uppsökande verksamheten för kommunal vuxenutbildning (komvux) på grundläggande nivå. Granskningen genomfördes under höstterminen 2025.

Vid granskningen identifierade Skolinspektionen tre utvecklingsområden som angetts i beslut den 15 oktober 2025.

Skolinspektionen har begärt att Kunskapsförbundet Väst senast den 15 april 2026 ska redovisa till Skolinspektionen vilka åtgärder som vidtagits utifrån identifierade utvecklingsområdena. Förbundet har inkommit med en sådan redovisning den 15 april 2026.

Beslut efter uppföljning

Skolinspektionen bedömer vidtagna åtgärder på följande sätt:

Utvecklingsområde 1

- Utveckla ett systematiskt arbetssätt för att få en bred och återkommande bild över vilka grupper av kvinnor och män i medlemskommunerna som är i behov av och har rätt till utbildning på grundläggande nivå.

Kunskapsförbundet Väst har vidtagit tillräckliga åtgärder för att höja kvaliteten inom det område som granskats.

Utvecklingsområde 2

- Arbeta mer aktivt och återkommande med uppsökande insatser som riktar sig till hela målgruppen i medlemskommunerna som är i behov av och har rätt till utbildning på grundläggande nivå.

Kunskapsförbundet Väst har vidtagit tillräckliga åtgärder för att höja kvaliteten inom det område som granskats.

Utvecklingsområde 3

- Ge tänkbara elever tidig information om praktiska villkor i syfte att stödja och motivera till studier.

Kunskapsförbundet Väst har vidtagit tillräckliga åtgärder för att höja kvaliteten inom det område som granskats.

Skolinspektionen avslutar härmed granskningen.

Motivering

Skolinspektionen bedömde att ett utvecklingsarbete behövde inledas inom följande område:

- Utveckla ett systematiskt arbetsätt för att få en bred och återkommande bild över vilka grupper av kvinnor och män i medlemskommunerna som är i behov av och har rätt till utbildning på grundläggande nivå.

Skolinspektionen bedömer att kommunalförbundet har vidtagit tillräckliga åtgärder för att höja kvaliteten i denna del.

I sin redovisning till Skolinspektionen uppger Kunskapsförbundet Väst att arbetet med att identifiera individer för komvux på grundläggande nivå tidigare var mindre samordnat och till stor del aktivitetsbaserat. Efter Skolinspektionens granskning har förbundet vidtagit en rad åtgärder i syfte att öka systematiken i arbetet. De flesta av insatserna har handlat om att inrätta samverkansforum internt och externt som ett led i ett mer återkommande arbete för att kartlägga målgruppen. Parterna i denna samverkan är Arbetsförmedlingen samt arbetsmarknadsenheter och enheter för försörjningsstöd vid Trollhättans och Vänersborgs kommun. Dessa parter håller styrgruppsmöten sex gånger per år. Vid varje möte redovisar Arbetsförmedlingen aktuell statistik avseende individer med förgymnasial utbildning, öppet arbetslösa, arbetslösa i program och den procentuella fördelningen mellan kvinnor och män i kommunerna som bedöms ha behov av studier på grundläggande nivå. Arbetsmarknadsenheterna och enheterna för försörjningsstöd kompletterar denna bild med lokal kunskap från medlemskommunerna om inskrivna individers utbildningsbehov.

Kunskapsförbundet Väst uppger i sin redovisning att de även tydliggjort vilket uppdrag förbundets kommunikatörer, utbildningskoordinatorer samt studie- och yrkesvägledare ska ha i kartläggningsarbetet. Förbundet anger bland annat att kommunikatörerna stärkt sitt samarbete med studie- och yrkesvägledarna gällande det årshjul som ska ligga till grund för det uppsökande arbetet. Utbildningskoordinatorernas tydliggjorda uppdrag innebär att de ska delta i nätverk, träffa företag och andra verksamheter för att identifiera utbildningsbehov hos kommuninvånare. På sikt planerar förbundet aktiviteter som rör samverkan med olika fackförbund i syfte att indentifiera medlemmar med intresse för studier på grundläggande nivå.

Kunskapsförbundet Väst bedömer att dessa vidtagna åtgärder lett till att de numera skapar sig en uppdaterad lägesbild sex gånger per år avseende behovet av grundläggande utbildning i medlemskommunerna.

Skolinspektionen bedömde även att ett utvecklingsarbete behövde inledas inom följande område:

- Arbeta mer aktivt och återkommande med uppsökande insatser som riktar sig till hela målgruppen i medlemskommunerna som är i behov av och har rätt till utbildning på grundläggande nivå.

Skolinspektionen bedömer att kommunalförbundet har vidtagit tillräckliga åtgärder för att höja kvaliteten i denna del.

I sin redovisning till Skolinspektionen redogör Kunskapsförbundet Väst för en mängd olika insatser som de genomfört, bland annat ökad målinriktad individsamverkan mellan förbundets studie- och yrkesvägledare och medlemskommunernas arbetsmarknadsenheter. Förbundet redogör även för olika åtgärder de vidtagit som innebär mer sammanhållen och planerad informationsspridning, vilket leder till att förbundet når målgruppen via flera vägar och innebär ökad synlighet för utbildningen inom medlemskommunerna. Därvid har informationen om rätten till grundläggande vuxenutbildning på förbundets webbsida och via riktade kampanjer blivit mer tillgänglig och tydlig gentemot målgruppen.

Av kommunalförbundets redovisning finns exempel på hur de ska arbeta med mer målinriktad individsamverkan. Ett exempel är att sedan förbundet och medlemskommunerna ingått ett samverkansavtal finns numera förbundets studie- och yrkesvägledare på plats en dag per vecka på arbetsmarknadsenheterna i båda kommunerna. Inom ramen för denna samverkan genomför studie- och yrkesvägledarna och kommunföreträdarna individuella väglednings- och trepartssamtal med tänkbara elever. Förbundet uppger att detta arbete numera är än mer fokuserat på individer med behov av utbildning på grundläggande nivå. Det framgår vidare av redovisningen att förbundets kommunikatörer intensifierat sitt arbete med att sprida information och nå olika delar av målgruppen genom sociala medier och samordnade informations- och nätverksinsatser. Syftet är att information om möjligheter till studier ska nå så många inom målgruppen som möjligt, inklusive individer som inte själva söker sig till utbildning. Kommunen uppger därutöver att studie- och yrkesvägledarnas samarbete med förbundets kommunikatörer har stärkts

genom samordning av årshjul för studie- och yrkesvägledning, kommunikation, mässor, event och annan uppsökande verksamhet.

Kunskapsförbundet Väst bedömer i sin redovisning att det uppsökande arbetet har övergått från mer allmän information till riktade, planerade och individnära insatser. Uppsökande verksamhet är nu en integrerad del av ordinarie verksamhet och är planerad via aktivitetsplaner och årshjul. Förbundet bedömer att på längre sikt kommer kännedomen om rätten till studier på grundläggande nivå ha ökat hos målgruppen.

Skolinspektionen bedömde även att ett utvecklingsarbete behövde inledas inom följande område:

- Ge tänkbara elever tidig information om praktiska villkor i syfte att stödja och motivera till studier.

Skolinspektionen bedömer att kommunalförbundet har vidtagit tillräckliga åtgärder för att höja kvaliteten i denna del.

I sin redovisning till Skolinspektionen uppger Kunskapsförbundet Väst att studie- och yrkesvägledarna och ansvarig enhetschef har arbetat fram hur de i ett tidigare skede kan informera om praktiska villkor i samband med studier. Förbundet uppger att det arbetet bland annat har resulterat i att tänkbara elever i vägledningssamtal och kortare samtal via drop-in eller i telefonsamtal får tydligare information om praktiska villkor i samband med studier. Det handlar bland annat om att studier på grundläggande nivå är kostnadsfria, möjligheter till ekonomiskt stöd via Centrala studiestödsnämnden samt möjligheter att kombinera arbete med studier och möjlighet till tjänstledighet för studier. Informationen handlar också om att studier går att kombinera med barnomsorg men att den tänkbara eleven i så fall bör kontakta sin hemkommun. Tänkbara elever får även information om möjligheten att låna en bärbar dator under studietiden samt upplysningar om vad kurator och specialpedagoger kan ge för stöd och motiverande insatser. Liknande information som denna går även ut vid förbundets gruppträffar med individer som står inför en eventuell studiestart. Utöver dessa insatser går information om praktiska villkor kring studierna även ut till förbundets vidareinformatörer i samband med vidareinformatörsträffar samt till andra samarbetspartners.

Enligt kommunalförbundet har de vidtagna åtgärderna lett till att information om praktiska villkor vid studier numera går ut så tidigt det är möjligt, helst redan vid den första kontakten. Förbundet uppger att det är viktigt att informationen anpassas efter individens motivation och

livssituation. Detta stärker individens möjligheter att fatta välgrundade beslut om sina studier och dess praktiska villkor. Förbundet bedömer att på sikt kommer tidig och tydlig information om praktiska villkor som barnomsorg, ekonomiskt stöd och möjlighet att kombinera arbete med studier att öka förutsättningarna för att fler väljer att påbörja samt fullfölja sina studier.

På Skolinspektionens vägnar

X Robert Östberg

Beslutsfattare
Signerat av: Robert Östberg

X Marcus Rönnegård

Föredragande
Signerat av: Marcus Rönnegård

Bilaga 1: Författningsstöd

Skolinspektionens uppdrag

Skolinspektionens granskning ska avse den granskade verksamhetens kvalitet i förhållande till mål och andra riktlinjer.¹

Kommunernas skyldighet att bedriva uppsökande verksamhet för komvux på grundläggande nivå

Kommunerna ska tillhandahålla kommunal vuxenutbildning på bland annat grundläggande nivå.² Utbildning på grundläggande nivå syftar till att ge vuxna sådana kunskaper som de behöver för att delta i samhälls- och arbetslivet och att möjliggöra fortsatta studier.³

Det är hemkommunen⁴ som ansvarar för att vuxna från och med 1 juli det år personen fyller 20 år som saknar sådana kunskaper som normalt uppnås i grundskolan och som har förutsättningar att tillgodogöra sig utbildning på grundläggande nivå inom komvux, också får delta i sådan utbildning.⁵ Behörig att tas emot till kommunal vuxenutbildning på grundläggande nivå är även den som är yngre än 20 år, om det med hänsyn till den sökandes personliga förhållanden finns särskilda skäl.⁶ Kommunerna kan anordna utbildningen i egen regi eller i samverkan med andra utbildningsanordnare, organisationer och myndigheter.⁷ Den som har rätt att delta i utbildningen i fråga har rätt att delta i den även om den tillhandahålls i en annan kommun än hemkommunen.⁸

Varje hemkommun har enligt skollagen en skyldighet att aktivt verka för att rekrytera och nå de vuxna i kommunen som har rätt att delta i utbildning på

---

¹ 26 kap. 20 § skollagen (2010:800).

² 20 kap. 3 § skollagen (2010:800).

³ 20 kap. 4 § första stycket skollagen.

⁴ Med hemkommun avses enligt definitionen i 29 kap. 6 § skollagen den kommun som en person är folkbokförd i. För den som är bosatt i landet utan att vara folkbokförd här avses med hemkommun den kommun som han eller hon stadigvarande vistas i eller, om han eller hon saknar stadigvarande vistelseort, den kommun som han eller hon för tillfället uppehåller sig i. Detsamma gäller den som har skyddad folkbokföring enligt 16 § folkbokföringslagen (1991:481).

⁵ 20 kap. 10 första stycket och 11 §§ skollagen.

⁶ 3 kap. 2 § förordning (2011:1108) om vuxenutbildning.

⁷ Prop. 1990/91:85, s. 120.

⁸ 20 kap. 11b § skollagen.

grundläggande nivå och för att motivera dem att delta i sådan utbildning.⁹ Att "aktivt verka" kan enligt förarbeten till bestämmelsen handla om att genom stimulansåtgärder av olika slag såsom aktiva insatser och rekrytering på olika sätt verka för att vuxna inom målgruppen informeras och motiveras till utbildningen. Detta förutsätter att kommunen tar reda på invånarnas behov och önskemål så att utbildningen kan anordnas på ett sätt som svarar mot dessa. För att kunna erbjuda en efterfrågestyrd utbildning har kommunerna utvecklat olika tillvägagångssätt i syfte att som en av flera grunder vid planering av kursutbud fånga upp de studerandes utbildningsönskemål. Det kan också handla om att studerande ges möjlighet att samtidigt studera både på grundläggande och på gymnasial nivå. Kommunen bör därtill se till att de studerande får information om praktiska villkor för att genomgå utbildning, till exempel i form av rätt till ledighet, studiestöd etcetera.¹⁰

Av förarbetena framgår att människor har olika förutsättningar för lärandet på grund av tidigare skolgång, arbets- och livserfarenheter. Dessa skilda förutsättningar påverkar människors önskemål och deras självupplevda behov av lärande. Samhället har ett speciellt ansvar för att stödja de personer som inte tar egna initiativ för att möta de ökande kraven på kunskaper. Allas behov av lärande skall kunna tillgodoses oberoende av till exempel utbildningsbakgrund, kön eller etnisk tillhörighet. Individuella olikheter ställer krav på en ökad flexibilitet när det gäller att möta människor i den uppsökande verksamheten, i vägledningssituationer och i utbildningens anordnande. Men det ställer också krav på en ökad lokal samverkan mellan aktörer i form av utbildningsanordnare, arbetsförmedling, fackliga organisationer och socialtjänst. I kommunens strategi för att möta vuxnas behov av utbildning och lärande bör ingå en övergripande plan för verksamheten utifrån lokala förutsättningar.¹¹

Inom målgruppen som har rätt till utbildning inom komvux på grundläggande nivå kan det också finnas individer som har lägre motivation till att utbilda sig. Information om och marknadsföring av olika utbildningsvägar måste då kompletteras med andra åtgärder. En sådan åtgärd är uppsökande verksamhet för att i det personliga mötet informera om olika möjligheter till utbildning och skapa motivation till studier och det krävs tid och är omfattande att bedriva ett sådant motivationsskapande arbete. Det är av vikt att kommunen tar tillvara alla samverkansmöjligheter till uppsökande och motivationsskapande verksamhet. Det kan till exempel

---

⁹ 20 kap. 10 § andra stycket skollagen, prop. 2009/10:165, s. 841–843.

¹⁰ Prop. 2000/01:72, s. 11,42, prop. 1990/91:85, s. 120, 152.

¹¹ Prop. 2000/01:72, s. 41.

handla om förebilder från arbetsplatsen, föreningslivet och fackliga organisationer eller deltagande i orienteringskurser arrangerade av bland annat studieförbund.¹²

En annan viktig del i hemkommunens motiverande arbete är att tillgodose en utbildning som är tillgänglig utifrån den enskilde individens önskemål och behov. Det är inte alltid möjligt eller önskvärt för en person att följa en utbildning som löper i en viss takt, som är förlagd till en viss ort eller studielokal och som pågår ett visst antal timmar i veckan.¹³ Av läroplanen för vuxenutbildningen framgår att vuxenutbildningen ska stödja de elever som under sin studietid har behov av att kombinera utbildning och arbete. Flexibilitet ska alltid eftersträvas när det gäller utbildningen och det kan handla om plats för utbildningens genomförande, tid, studietakt, studieform och sätt att lära.¹⁴

Individens möjligheter till studier beror inte enbart på en välutbyggd tillgänglighet till utbildning. Individen har även behov av ekonomiskt stöd under sin studietid. Detta stöd har stor betydelse för rekrytering av studerande. För vissa grupper är ett förmånligt studiestöd en nödvändighet för att ta beslut om att investera i sitt eget lärande. Många människor drar sig för att ta lån för sina studier. För att dessa skall ta steget in i utbildning krävs ett snabbt beslut om hur deras privatekonomiska situation kan lösas. Detta gäller framför allt de som startar med en kort utbildningsbakgrund. Det blir därför nödvändigt att beslutet om stöd fattas så nära individen som möjligt.¹⁵

För att nå vuxengrupper med information om utbildning och bistå dem i utbildningsvalen är studie- och yrkesvägledning en viktig åtgärd. Inom ramen för den allmänna skyldigheten hemkommunen har att informera om vuxenutbildningen inryms att se till att studie- och yrkesvägledningen inom komvux fungerar väl. Det handlar bland annat om att en fungerande studie- och yrkesvägledning för målgruppen kan medverka till att felval och studieavbrott undviks och att resurserna används effektivare.¹⁶ Vägledning är viktigt inför studiestarten, under studietiden och i samband med studiernas slutförande med utgångspunkt i individens behov och studiemål.¹⁷ Den faktiska kunskap en individ besitter måste lyftas fram och

---

¹² Prop. 2000/01:72, s. 42.

¹³ Prop. 2000/01:72, s. 45.

¹⁴ Läroplan för vuxenutbildningen (Lvux12), 1 Vuxenutbildningens uppdrag och värdegrund, En likvärdig utbildning.

¹⁵ Prop. 2000/01:72, s. 47.

¹⁶ Prop. 1990/91:85, s. 152.

¹⁷ Prop. 2000/01:72, s. 42–43

tas till vara i varje vägledningssituation. Ett instrument för detta är validering av en individs praktiska och teoretiska kunskaper och kompetenser i syfte att hitta rätt utbildning.¹⁸

Av Skolverkets allmänna råd om studie- och yrkesvägledning framgår att studie- och yrkesvägledningen inom komvux måste ha en beredskap och en planering för att fånga upp de till de personer som ännu inte är elever i utbildningen. Det handlar om att erbjuda vägledning för personer som planerar att börja studera, men också om kommunens ansvar att aktivt söka upp och motivera dem som saknar utbildning.¹⁹

Vidare framgår av de allmänna råden att ungdomar och vuxna som saknar en slutförd utbildning och befinner sig utanför gymnasieskolan och vuxenutbildningen ofta står inför en svår situation på arbetsmarknaden och riskerar att hamna i utanförskap. Därför är det av stor vikt att dessa ungdomar och vuxna söks upp och erbjuds ett utbildningsalternativ enligt sina önskemål och förutsättningar. Studie- och yrkesvägledningen har en dubbel funktion inom vuxenutbildningen, dels att vägleda personer som redan befinner sig i studier, dels att vägleda presumtiva deltagare. Elever och presumtiva elever till de tre skolformerna inom vuxenutbildningen har varierande grad av studievana, skilda livssituationer och olika förutsättningar för studier. Därför behöver informationen om den vuxnes möjligheter utformas och tillgängliggöras, så att varje individ kan hitta och ta till sig informationen. Till exempel har en stor del av vuxenutbildningens målgrupp svenska som sitt andraspråk med varierande kunskaper i svenska och mycket varierande erfarenheter av utbildning. Kommunen behöver ha kunskaper om vuxenutbildningens målgrupper och vilka informationskanaler de använder för att inhämta information. Informationen behöver ge en tydlig bild av den studie- och yrkesvägledning som erbjuds så att individen vet vad han eller hon kan förvänta sig av den. Nyanlända elever behöver, oavsett skolform, få information om utbildningssystemet, sina möjligheter till studier och arbetsmarknadens kompetenskrav. För att säkerställa att alla kan ta till sig informationen kan den behöva anpassas.²⁰

---

¹⁸ Enligt 2 kap. 8 § förordning (2011:1108) om vuxenutbildning får validering ske inom ramen för alla kurser och nivåer i ämnen och ska utgå från elevens förutsättningar och behov. En elev som har genomgått validering för en del av en kurs eller nivå i ett ämne behöver inte delta i undervisningen när det gäller den delen av kursen eller nivån, prop. 2000/01:72 s. 43.

¹⁹ Skolverkets Allmänna råd med kommentarer, Arbete med studie- och yrkesvägledning (2013), SKOLFS 2013:180, s. 16.

²⁰ Skolverkets allmänna råd med kommentarer, Arbete med studie- och yrkesvägledning, s. 32.

Av läroplanen för vuxenutbildningen framgår att vägledningsinsatser för elever och presumtiva elever fyller en viktig funktion. Av den anledningen ska enligt skollagen elever i vuxenutbildningen ha tillgång till personal med sådan kompetens att deras behov av vägledning kan tillgodoses.²¹

Av läroplanen framgår vidare att vuxenutbildningens målgrupp är heterogen och eleverna är individer med mycket olika förutsättningar. Även elevernas mål med utbildningen kan variera kraftigt. Utbildningen måste därför anpassas utifrån individens behov och förutsättningar och den kan variera både till längd och till innehåll. Vuxenutbildningen ska alltid möta varje elev utifrån elevens behov och förutsättningar.²²

Kommunalförbund kan ta över ansvaret för vuxenutbildning från kommunerna

Av bestämmelser i kommunallagen framgår att kommuner och regioner får bilda kommunalförbund och lämna över skötseln av kommunala angelägenheter till sådana förbund.²³ Ett kommunalförbund bildas på så sätt att medlemmarna genom beslut i fullmäktige antar en förbundsordning. Ett kommunalförbund är en offentligrättslig juridisk person som är fristående i förhållande till sina medlemskommuner och som kan förvärva rättigheter och skyldigheter.²⁴

När ett kommunalförbund har hand om en angelägenhet som det finns bestämmelser om i en särskild författning, ska den författningens bestämmelser om kommuner eller regioner tillämpas för förbundet.²⁵ Om en specialreglerad kommunal angelägenhet blir överförd till ett kommunalförbund medför det att specialregleringen då gäller för kommunalförbundet i stället för kommunen.²⁶

Hemkommunens ansvar enligt 20 kap. 10 § skollagen att bedriva uppsökande verksamhet vad gäller personer som behöver grundläggande vuxenutbildning är en sådan specialreglerad kommunal angelägenhet som kan överföras till ett kommunalförbund.

---

²¹ Lvux12, 1. Vuxenutbildningens uppdrag och värdegrund, Rättigheter och skyldigheter.

²² Lvux 12, 1. Vuxenutbildningens uppdrag och värdegrund, Vuxenutbildningens uppdrag.

²³ 3 kap. 8 § kommunallagen (2017:725).

²⁴ Prop. 2016/17:171, s. 399.

²⁵ 9 kap. 2 § andra stycket kommunallagen.

²⁶ Prop. 2016/17:171, s. 400.